

Kavel Alpaslan: Berlin'e yürüyen Ercişli yetim general: Nver Safaryan

Posted on 07/10/2019

1915'den sağ kurtulup Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası'nın yenilmesinde payı olan general Nver Safaryan Vanlı bir yetimdi. General henüz Kafkasya'dayken askerlerine şöyle diyordu: "Çoğumuz Batı Ermenistanlı yetimleriz, bizim için Kars, Garin-Erzurum, Van, Muş ne anlam taşıyorsa, Berlin'i kurtarmak da o anlamı taşımalı..."

Mayıs 1945: Nazi Almanyası'nın başkenti Berlin düşmüş, Kızıl Ordu askerleri kentin sokaklarında zaferi kutluyor... Savaşta verdiği milyonlarca kaybın yanı sıra, Nazi işgali altında yok edilmiş köyleri, harap olmuş kentleriyle Sovyetler Birliği için tarifi zor bir an. Sovyet coğrafyasının hemen hemen her yerinden gelen bu askerler sokaklarda, tankların üzerinde şarkı söyleyip dans ediyor. Elbette aynı çeşitlilikteki dillerde müziklerle ve danslarla. Bunların arasından tanıdık sesleri duymak mümkün. Mesela davul zurna eşliğinde Koçari dansı yapan Tumanyan Tümeni. Ermeni askerlerin başında bulunan kişiyse Van Ercişli bir Sovyet generali: Nver Safaryan.

Safaryan, 1907'de, Erciş'te dünyaya gelir. Ancak yaşamı büyük acılarla doludur. Babasını 1915 yılında soykırım sırasında kaybeder. Aktarılanlara göre, yakılarak öldürülmüştür. Bu tarihlerde annesi çocuklarıyla birlikte günümüzde Ermenistan sınırları içinde bulunan Eçmiyazin'e ulaşmayı başarır. Ancak o da salgın hastalığa yakalanır ve Nver Safaryan 1919 yılında yetim kalır. 12 yaşındayken kendi ayakları üzerinde durmak zorunda bırakılan Safaryan, pek çok akranı ile birlikte kendini Oshakan yetimhanesinde bulur.

Askeri hayatı Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nde başlar. Yetimhaneden sonra askeri okula girer, daha sonraki yıllarda Moskova'da eğitim alır. İkinci Dünya Savaşı

başladığında yüksek rütbeli bir subay olan Safaryan, Ukrayna'da çeşitli şehirlere yönelik Nazi saldırılarına karşı savunma savaşlarını yönetir. 1943 yılında büyük çoğunluğu Ermenilerden oluşan Tamanyan Tümeni'nin başına geçirilir ve aynı yıl içinde tümgeneralliğe yükselir. Safaryan'ın kazandığı ün, Berlin kuşatmasını yöneten isimlerden olmasıdır. Sarkis Hastpanian bir yazısında Safaryan'ın henüz Kafkasya'dayken askerlerine şu sözleri aktardığını söylüyor:

“Çoğumuz Batı Ermenistanlı yetimleriz, bizim için Kars, Garin-Erzurum, Van, Muş ne anlam taşıyorsa, Berlin'i kurtarmak da o anlamı taşımalı... Gelin Van'ı, Muş'u, Erzurum'u kurtarma işine önce şu insanlığın başına musallat olan faşizmin ini Berlin'i kurtarmakla başlayalım, ardı nasılsa gelir.”

Nver Safaryan.

Tarihi incelerken Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nı birbirinden bağımsız değerlendirmek mümkün değil. 'Savaş arası' da, aslında başı 1914'e, sonuysa 1945'e kadar uzayan bir dilimin arasında bulunuyor. Bu açıdan bakacak olursak İkinci Dünya Savaşı'nda görev almış yüz binlerce Ermeni için düşmanın Nazi Almanyası olması farklı bir anlam taşır. Soykırım yıllarında Almanyalı'nın Osmanlı Devleti ile aynı ittifakta yer alması ve 1915'deki tutumu o dönem Ermenilerin hafızasında oldukça taze. İkinci Dünya Savaşı sırasında ciddi bir kısmın bunlara şahit olduğunu da düşünecek olursak, bazı acı anıların doğrudan ya da dolaylı olarak yeniden canlandığını düşünmek çok da yanlış olmayacaktır. Savaş bir açıdan da Osmanlı'nın eski müttefiki Almanyaya karşıdır...

Elbette bütün bir halkın faşizme karşı motivasyonunu buna bağlamak mümkün değil. Ancak Ermeniler için 1915 defterinin asla kapanmayacak kadar önemli olduğunu düşünecek olursak böylesi bir anlayışın cephede hissedilmiş olabileceğini söyleyebiliriz. Hele ki üzerinden kısa bir süre geçmişken.

Savaşın ardından Safaryan'ın askerlerine bir geyik avlama görevi verdiği ve bu geyiğin boynuzlarını trenin lokomotifine astırdığı söylenir. Ermenistan'a 'şanlı bir giriş' yapmak üzere böyle bir yöntem kullandığını belirtir. Safaryan savaştan kısa bir süre sonra sağlık durumu dolayısıyla aktif askeri görevden ayrılır. 1982 yılında hayata veda eder. Bugün ismini ya da anısına yapılan eserleri Erivan'ın çeşitli bölgelerinde görmek mümkün. 1915'den sağ kurtulup Nazi Almanyası'nın yenilmesinde payı olan bir insanın ülkede neden hâlâ sahiplenildiğini anlamak güç değil...

Kaynaklar ve daha detaylı bilgilerin yer aldığı adresler:

<https://www.1lurer.am/en/2016/05/09/%E2%80%9CWe-ended-the-war-with-glory-and-entere-d-Armenia-with-glory%E2%80%9D-General-Nver-Safaryan/30919>

<https://haykdfs.com/en/films/39-2015/39-tamanyan-division>

Kaynak: gazeteduvar.com.tr